

สาระทัศนศิลป์

สุชาติ เกษประสิทธิ์¹

ขอเสนอสาระทัศนศิลป์ในครั้งแรกนี้ด้วย ศัพท์เฉพาะทางศิลปะสองคำได้แก่ การสร้างสรรค์ (CREATION) กับคำว่า จินตนาการหรือจินตภาพ (IMAGINATION, IMAGE) เหตุที่นำทั้งสองคำมาเกริ่นเริ่มต้นก็เพราะว่าผู้สร้างงานศิลปะจะเป็นประเภทใดๆ ก็ตาม ต่างก็ล้วนต้องมีการสร้างสรรค์กับจินตนาการ ควบคู่กันไปในขณะที่ลงมือปฏิบัติงานศิลปะนั้นๆ อยู่เสมอ อย่างมีอาจแยกออกจากกันได้ ที่นี้ถือลองมาพิจารณาคำและความหมายของศัพท์เฉพาะทางศิลปะทั้งสองคำนี้ว่ามีเนื้อหาสาระอย่างไรกันบ้าง

การสร้างสรรค์ (CREATION)

การทำให้สิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นด้วยความรู้ สติ ปัญญาของมนุษย์ เป็นการสร้างสรรค์อีกขณะที่มีความเป็นต้นแบบโดยไม่ซ้ำกับของที่เคยมีอยู่แล้วและการสร้างสรรค์ต้องเป็นไปโดยเสรีภาพ มีอิสระทางความคิดเห็นในด้านความริเริ่ม ความก้าวหน้าล้ำยุคสมัย เหล่านี้เป็นคุณลักษณะของศิลปินผู้สร้างสรรค์ศิลปะ

ประติมากรรมชื่อ ขลุ่ยทิพย์ ของ เขียน อัมศิริ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะ ประเภทประติมากรรมที่ศิลปินคิดสร้างรูปทรงที่น่าเสนอสาระต่อจุดมุ่งหมายถึงความงามอันเกิดจากการประสานเข้ากันอย่างเป็น

เอกภาพ (UNIT) ของทัศนธาตุ (VISUAL ELEMENT) ต่างๆ ได้แก่การใช้เส้นให้เกิดความสัมพันธ์กับรูปทรงที่มีปริมาตรที่เคลื่อนไหวเป็นจังหวะเข้าไปในพื้นที่ว่าง (SPACE) โดยได้ความบันดาลใจ (INSPIRATION) จากความประทับใจในจังหวะลีลาของดนตรีไทย รวมทั้งอิทธิพลจากลักษณะพระพุทธรูปที่งดงามคลาสสิกสมัยสุโขทัยและศิวคาคินเผาในสมัยเดียวกันด้วย

จะเห็นได้ว่า ขลุ่ยทิพย์ เป็นประติมากรรมที่รูปทรงเกิดจากการประสานตัวกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ กับเนื้อหาเรื่องราว (CONTENT) สัมแดงออกมาอย่างมีลักษณะเฉพาะตัว [(เอกัตภาพ) (INDIVIDUAL)] และที่ชัดเจนคือ มีความเป็นต้นแบบ (ORIGINAL) เป็นประการสำคัญ การสร้างสรรค์ก็จะต้องมีลักษณะตรงกันข้ามกับการลอกเลียนแบบ (IMITATION) โดยไม่ยกเว้นทั้งการลอกเลียนแบบจากสิ่งในธรรมชาติหรือจากสิ่งที่สร้างขึ้นโดยคนเราด้วยกันเอง

เขียน อัมศิริ ใช้ท่าทางคนเป่าขลุ่ยเป็นสื่อสาระในเรื่องต้นแล้วจึงมีการเพิ่มเติมและ/หรือ ตัดทอนให้รูปทรง ท่าทางของคนสามารถนำไปสู่การสื่อความหมายถึงสุนทรียารมณ์ ความคิด หรือจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ผลงาน

¹ อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปทรงของคนเป่าขลุ่ย ศิลปินได้ปรับเปลี่ยน ขัดเกลา การวางท่าทางได้สอดคล้องกับจังหวะ ลีลาอย่างดนตรีไทย จนกระทั่งเรารู้สึกถึงเกิดความห่างจากความเป็นคนจริงไปอย่างมากทีเดียว

แต่กลับประจักษ์ถึงความงามหรือสุนทรียภาพอัน ได้แก่ลีลาที่เลื่อนไหลอย่างมากมาด้วยความหมาย ของรูปทรงที่มีเอกภาพของผลงานประติมากรรมนี้ เพียงอย่างเดียว

ศิลปิน : เขียน ยิ้มศิริ (2465-2514) ขลุ่ยทิพย์ เทคนิคโลหะ สำริด 55x38 ซม. รางวัลเกียรติคุณอันดับ 1 เหรียญทองประติมากรรมการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1 พ.ศ.2492 สมบัติของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี อนุสรณ์

การสร้างสรรค์คือ สร้างสิ่งที่ไม่เคยมีขึ้น (CREAT, CREATION) หมายถึง วิธีการทำงาน ศิลปะของศิลปินที่ถ่ายทอดมโนภาพ จากความ บันดาลใจ ปัญญาความคิดของศิลปินไปซึมซาบอยู่ใน ผลงานนั้น จึงทำให้ศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเกิด ความรู้สึกสะเทือนใจ และมีชีวิตชีวา

จินตนาการหรือจินตภาพ (IMAGINATION, IMAGE)

จินตนาการเป็นพลังความนึกเห็นเป็น มโนภาพ หรือการสร้างภาพเกิดขึ้นภายในใจ ซึ่งภาพ นั้นอาจได้รับการกระตุ้นจากเหตุการณ์หรือวัตถุ ภายนอกต่าง ๆ หรืออาจเป็นภาพที่ปรากฏขึ้นภายใน ใจ โดยภาพนั้นเป็นภาพที่เห็นไม่ชัดเจนหรือมี ลักษณะคลุมเครือ จนกระทั่งศิลปินได้แสดงออกมา เป็นภาพร่าง (sketch) หรืองานศิลปะที่สามารถ สัมผัสรับรู้ด้วยสายตาได้

อย่างไรก็ตามทั้งจินตนาการที่ได้รับการ กระตุ้นจากวัตถุภายนอกต่าง ๆ กับจินตนาการที่

ปรากฏเป็นภาพขึ้นภายในใจ ย่อมมีส่วนประสาน สัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ทำให้ศิลปินสามารถ ถ่ายทอดประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึก สุนทรียา- รมณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นงานศิลปะ ในขั้นตอนแรก ย่อมอาศัยภาพร่างหรือการวาดเส้นไว้จำนวนหลาย ๆ ภาพ แล้วจึงกำหนดเลือกสรรเอาภาพร่างภาพใด ภาพหนึ่ง ที่สมบูรณ์อย่างน่าพอใจตามจินตนาการ มาสร้างสรรค์ขึ้นตามกระบวนการสร้างสรรค์เป็น ผลงานศิลปะที่สมบูรณ์ขึ้นตามความปรารถนา ของศิลปิน

จิตรกรรมชื่อ ภาพจิตใต้สำนึก 1,2523 โดยมีชื่อของเกียรติกศักดิ์ ชานนารต เป็นผลงานที่ แสดงให้ประจักษ์ถึงจินตนาการพลังความนึกเห็น ของศิลปิน ซึ่งได้รับแรงกระตุ้นจากความบันดาลใจ จากวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์จากสภาพชีวิตและ สภาพแวดล้อมที่เคยผูกพันผ่านมา ได้แก่ ความรู้สึก ที่เปลี่ยวเหงา ลึกลับ ส่อแสดงถึงความเจ็บปวดและ ความตาย ความเร้นลับ รวมทั้งสัญลักษณ์ของ จิตใต้สำนึกภายในของศิลปินเอง

ศิลปิน : เกียรติศักดิ์ ชานนารณ, (2486) ศิลปินชั้นเยี่ยม
สาขาจิตรกรรม ปี พ.ศ.2538

ชื่อภาพ : ภาวะจิตได้สำนึก 1,2523

เทคนิค : สีน้ำมันบนผ้าใบ : 140x120 ซม. รางวัลเกียรติคุณ
อันดับ 1 เหรียญทอง จิตรกรรมการแสดงศิลปกรรม
แห่งชาติ ครั้งที่ 26 พ.ศ.2523 สมบัติของมหาวิทยาลัย
ศิลปากร

